

زندگی اقتصاد و اجتماع یهودیان
حجاز در عصر نبوک

فاطمه احمدوند

عضو هیأت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی^(ره)

شنامه	احمدوند، فاطمه، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	زندگی اقتصادی و اجتماعی یهودیان حجاز در عصر نبوی / فاطمه احمدوند.
مشخصات نشر	قزوین: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۵۳ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۸-۱۴-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا

موضوع	اسلام و یهودیت -- تاریخ
موضوع	Islam -- Relations -- Judaism -- History
موضوع	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- روابط با یهودیان
موضوع	Muhammad, Prophet -- Relations with Jews
موضوع	یهودیت -- تاریخ
موضوع	Judaism -- History
شناسه افزوده	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، انتشارات
رده بندی کنگره	BP24/46
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۸۹۸۲۷۲

عنوان	زندگی اقتصادی و اجتماعی یهودیان حجاز در عصر نبوی
مؤلف	فاطمه احمدوند
ناظر فنی	حمید کلهر
ویراستار	مینا کشاورز رضوان
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۸-۱۴-۰
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۸
قیمت	۳۵ هزار تومان
شمارگان	۵۰۰ جلد
ناشر	انتشارات دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
قزوین، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، تلفن	۰۲۸ - ۳۳۹۰۱۴۲۶

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.
مسئولیت حقوقی و قانونی محتوای کتاب بر عهده صاحبان اثر است

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: یهودیان: مهاجرانی در حجاز
۵	مهاجرت یهودیان به حجاز
۱۲	مراکز اصلی سکونت یهودیان در حجاز
۱۲	جغرافیای حجاز
۱۳	یشرب
۱۷	خیبر
۱۸	تیماء
۱۹	وادی القری
۱۹	فدک
۲۰	ایله و مدین
۲۰	مکه و طائف
۲۰	یهودیان پراکنده در شمال غربی حجاز
۲۲	خانه های یهودیان در حجاز (آطام و حصون)
۲۷	ساختار آطام و حصون
۳۰	کارکردهای آطام و حصون
۳۵	فصل دوم: زندگی اقتصادی
۳۷	کشاورزی
۳۷	کشاورزی در یشرب
۴۲	کشاورزی در نواحی شمال غربی حجاز
۴۷	تجارت
۴۷	تجارت داخلی
۴۸	تأسیس بازار
۴۸	بازارهای یهودیان در یشرب
۵۱	بازارهای یهودیان در نواحی شمال غربی حجاز
۵۲	تولید شراب
۵۳	ربا
۵۴	رهن

۵۵	تجارت خارجی
۵۵	تجارت با شام و یمن
۵۸	تجارت با سایر مناطق
۵۹	پایه های مبادلات تجاری در حجاز
۶۱	وزن ها و پیمانه ها
۶۲	صنعت ها و پیشه ها
۶۳	زرگری
۶۵	آهنگری
۶۶	سلاح سازی
۶۸	دباغی
۶۸	نجاری
۶۹	صنایع دستی
۷۰	ریسندگی - بافندگی
۷۰	دامداری
۷۱	صید
۷۳	فصل سوم: زندگی فرهنگی - اجتماعی
۷۵	جایگاه فرهنگی - اجتماعی یهودیان در حجاز
۷۵	دین
۷۶	مراسم و آیین ها
۷۷	آموزش و تعلیم
۷۹	لباس و پوشش
۸۰	زبان و خط
۸۰	روابط فرهنگی - اجتماعی یهودیان با عرب پیش از اسلام
۸۵	فصل چهارم: دگرگونی جامعه یهودی در عصر نبوی
۸۷	یهودیان و تحولات اقتصادی مسلمانان در عصر نبوی
۸۷	جایگاه یهودیان در دولت - شهر پیامبر ^(ص) در مدینه
۹۱	سیاست های اقتصادی پیامبر ^(ص) برای استقلال مالی مسلمانان
۹۳	زراعت نزد مسلمانان
۹۴	تجارت نزد مسلمانان
۹۴	بازارهای مسلمانان
۹۷	بازپس گیری اموال مهاجران از قریش

پیش گفتار

بررسی زوایای گوناگون زندگی یهودیان به جزیره العرب و به طور ویژه حجاز، از دیرباز مورد توجه محققان و پژوهشگران بوده است. نگاهی اجمالی به این آثار نمایان می‌سازد که کندوکاو در جنبه‌های سیاسی زندگی یهودیان و تقابل ایشان با مسلمانان، بیش از هر چیز دغدغه پژوهشگران بوده و شناخت ابعاد دیگر حیات آنان در حجاز، به ویژه جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی زندگی ایشان کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ از این رو، بررسی حیات اقتصادی و اجتماعی یهودیان حجاز موضوعی بدیع و تحقیق در باب آن برای فهم درست تاریخ صدر اسلام ضروری است.

پژوهش حاضر مطالعه‌ای است درباره جنبه‌های مختلف زندگی اقتصادی یهودیان، نحوه اشتغال و تولیدات ایشان و آنچه در تجارت آن روز چه در داخل جزیره العرب و چه با بیرون آن انجام می‌دادند. بررسی حیات اقتصادی، از جمله مشاغل ایشان، همزمان داده‌های ارزشمندی از پدیده‌های زندگی اجتماعی یهودیان حجاز و فرهنگ ایشان و به طور کلی، حیات این گروه در جزیره العرب به دست می‌دهد. در راستای همین بررسی‌ها است که به ظهور دولت اسلامی مدینه به رهبری رسول الله^ص و جنبه‌های برخورد میان جامعه یهودیان حجاز با این حاکمیت نوپا، ولی دارای رسالتی فراگیر، نگاهی خواهیم داشت.

به طور کلی، پژوهش حاضر ضمن واکاوی فرآیند مهاجرت یهودیان به جزیره العرب و بیان مناطق استقرار آنان در حجاز، به بررسی وضع معیشتی یهودیان این سرزمین و تبیین میزان مشارکت آنان در ساختار اقتصادی حجاز مقارن ظهور اسلام می‌پردازد. در این پژوهش، با در نظر گرفتن ابعاد معیشتی زندگی اجتماعی جامعه حجاز در آن دوره، وضع معیشتی یهودیان این سرزمین در سه حوزه

۲ زندگی اقتصادی و اجتماعی یهودیان حجاز در عصر نبوی

کشاورزی، بازرگانی و صنعت بررسی خواهد شد. این پژوهش به بررسی منابع مالی و معیشتی یهود حجاز اعم از اراضی و محصولات زراعی، چاه‌ها، بازارها، انواع کالا، ابزارها، ربا، مشاغل و پیشه‌ها، در مقایسه با جامعه عرب حجاز می‌پردازد. بسیاری از داده‌های این تحقیق، آنچه مستقیماً از منابع دست اول به دست آمده و یا آنچه از پژوهش‌های دیگر مورد استفاده قرار گرفته، محصول تاریخ‌نگاری درخشان اسلامی است که به برکت توجه تاریخ‌نگاران، سیره‌نگاران و کاتبان سیره نبوی در دهه‌ها و قرون اولیه اسلامی با دقت و وسواس به شیوه حدیثی و روایی گردآمده است.

ف. احمدوند

www.ketab.ir